
SİRBİSTAN'DAKİ NATO KARŞITLIĞI VE BOSNA-HERSEK'E YANSIMALARI - 27 NISAN 2012

Erhan TÜRBEDAR

12.04.2009

Dr. Erhan Türbedar, TEPAV Dış Politika Analisti

AVİM, 27 Nisan 2012

23 Nisan tarihi Sırbistanda Sırbistan Ordusunun Günü olarak kutlandı. Son 10 yıldır kapsamlı bir reform sürecinden geçmekte olan Sırbistan Ordusu, eskimiş olan askeri donanımının yenilenmesi doğrultusunda da çabalar sarf ediyor. Sırbistan Savuna Bakanı Dragan Şutanovaca göre Sırbistan Ordusu Balkanlarda bir güvenlik faktörü olarak kabul görmektedir. Ne var ki Sırbistanın NATO üyeliğine karşı çıkmaya devam ediyor olması nedeniyle bu ülke, NATO üyesi olmuş diğer Balkan ülkelerine askeri müttefik sayılamıyor. Dahası, Belgrad'da sürdürülen NATO karşıtlığı, Bosna-Hersek'in de NATO geleceğini olumsuz etkiliyor.

Sırbistanın bazı siyasi partileri, sivil toplum kuruluşları ve bazı medya kaynakları 13 yıldır kesintisiz olarak, NATOnun Sırbistanı 1999 yılında acımasızca bombaladığından bahsediyor ve bu ittifakı kötülüyor. Sırbistana yönelik NATO bombardımanının Kosovanın Sırbistandan koparılması uğruna gerçekleştirildiğine inanan Sırpların sayısı az değildir. Sırbistanın eski Cumhurbaşkanı Boris Tadić bile, NATOnun Sırbistana yönelik bombardımanının 13. yıldönümünde, NATO saldırısının Sırbistana ve vatandaşlarına karşı bir suç teşkil ettiğini söyledi. NATO bu şekilde suçlanırken, Sırbistanda çok az insan NATO tarafından neden bombalandıklarını sorguluyor ve anlamaya çalışıyor. Oysa, Sırplar tarafından Kosovada işlenen suçlar incelendiği zaman, NATO füzelerinin keyfiyetten Sırbistana gönderilmediği anlaşılabacaktır.

NATOya karşı olan muhalefete rağmen, Sırbistan NATO üyeliği için ilk başlarda önemli çabalar sarf etti. Nitekim 14 Aralık 2006'da Sırbistan Barış İçin Ortaklık programının resmi katılımcısı oldu. Ne var ki NATO üyeliğine yönelik atılan bu yöndeki ilk adım yaklaşık bir yıl sonra rafa kaldırıldı. Çünkü 26 Aralık 2007'de Sırbistan Meclisinden NATO ile ilişkileri askıya alan bir karar çıktı. Söz konusu kararın 6. maddesinde, NATOnun 1999'da yasal olmayan bir şekilde Sırbistanı bombaladığı, NATO ülkelerinin Kosova bağımsızlığını destekledikleri ve bu yüzden Sırbistanın askeri ittifaklara karşı tarafsız durmaya kararlaştırdığı belirtiliyor. Askeri tarafsızlığın ise, konu ile ilgili düzenlenecek olan bir halkoylamasında alınacak nihai karara kadar sürmesi öngörüldü.

Nisan 2012'de gerçekleşen bir kamuoyu yoklaması, Sırbistan halkının yüzde 70'ten fazlasının NATO üyeliğine karşı olduğunu gösterdi. Dolayısıyla Sırbistanda bugün NATO üyeliğine yönelik bir halkoylaması düzenlense, büyük ihtimalle olumsuz bir sonuç ortaya çıkacaktı. Yine de, Sırbistanın NATO üyeliğinin, Belgradın bu konuda geliştireceği siyasi kararlar yakından ilgili olacağı söylenebilir. Sırbistan yetkililerinin NATO ile ilişkilerini soğuk tutuyor olmasının arka planında ciddi bir şekilde Rusya faktörü yatıyor. Moskovadan gelen baskılar yüzünden, Belgrad adeta NATO ile

ilişkilerini askıda tutmak zorunda kalıyor. Çünkü, NATO ile Belgrad arasında bir yakınlaşmaya gidilirse, Rusya, Sırbistan lehine Kosovayı

savunmaktan artık vazgeçebileceğini açık olarak dile getiriyor. Rusyanın Kosova desteğinin sona ermesi ise Sırbistan için büyük darbe olurdu.

Sırbistan NATO üyeliğinden uzak durmakla dolaylı yoldan Bosna-Hersekin de NATO üyeliğine engel çıkartıyor. Nedenine gelince, Bosnalı Sırplar, Sırbistan NATO üyesi olmadan, Bosna-Hersekin de NATOdan uzak tutulması yönünde bir siyaset izliyor. Gerçi, Moskovanın Bosnalı Sırplar içinde de ciddi bir nüfuzu ve ayrıcalıklı konumu bulunuyor. Bosnalı Sırlara ait entitenin Cumhurbaşkanı Milorad Dodik, Moskovayla yıllardır özel ilişkiler geliştiriyor. Dodik, sadece NATOnun değil, Türkiyenin de Bosna-Hersekteki varlığından rahatsız oluyor. Dışışleri Bakanı Ahmet Davutoğlunun geçtiğimiz günlerde Bosna Hersekin NATO Üyelik Eylem Planına dahil edilmesi için yürüttüğü diplomatik girişimler ise, Dodikin Türkiye karşıtı konuşmalarını yeniden tetikledi. Sırp Cumhuriyeti halkoylamasına gitmeden Bosna-Hersekin NATO üyesi olamayacağını belirten Dodik, Türkiyenin Balkanlar politikasını iyi niyetli bulmadıklarını söyledi. Dodikin bu yöndeki konuşması ise, Bosnadaki diğer bazı Sırp siyasi partilerin ve analistlerin de Türkiye karşıtı açıklamalarda bulunmasını özendirdi.

Anlaşıldığı üzere, NATO üyeliği hem Sırbistan hem de Bosnalı Sırplar için oldukça politize olmuş bir konu haline dönüşmüştür. Diğer taraftan Rusya Sırları NATOnun dışında tutmakla, bölgedeki etkinliğini korumaya çalışıyor. NATOya karşı tutumları göz önüne alındığında ise, Ankara ile Moskovanın Balkanlarda bir çeşit çıkar çatışması yaşadıkları söylenebilir.

Kaynak/Source: